

Gemensamma grunder ▶ **Arbetsätt**

Sambandsplanering

Beskrivning steg för steg

**Myndigheten
för civilt försvar**

Sambandsplanering

Myndigheten för civilt försvar
651 81 Karlstad

Foto omslag: Hans Berggren
Produktion: Advant

Publikationsnummer: MCF0049 – maj 2026
Tidigare utgiven: MSB2623 – september 2025

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Vad är samband?.....	6
1.2 Varför behöver vi sambandsplanera?.....	6
1.3 Vem behöver förstå och tillämpa processen för sambandsplanering?.....	7
2. Att sambandsplanera	8
2.1 Vad är en sambandsplan?.....	8
2.2 Process för sambandsplanering.....	8
2.3 Modell för att prioritera och strukturera sambandssystem.....	12

1. Inledning

Förmågan att dela information inom och mellan aktörer är en förutsättning för att ledning och samverkan inom civilt försvar ska fungera och för att säkerställa samverkan med det militära försvaret.

Informationsförsörjning såväl i vardag som inför och under en samhällsstörning är styrt av alla aktörers ansvar och mandat. Informationsdelning är nödvändig för att totalförsvaret ska kunna identifiera och vidta åtgärder mot samhällshotande aktörer samt hantera andra samhällsutmaningar.

Av handlingsplaner som tagits fram inom totalförsvaret framgår tydligt under vilka förutsättningar som ledning och samverkan ska kunna bedrivas. Förmågor som identifierats är bland annat¹:

- Det finns förmåga att upprätta och dela informationen om händelseutvecklingen, tillståndet, den förväntade utvecklingen och tillgängliga resurser inom respektive ansvarsområde samt om vidtagna och planerade åtgärder till relevanta myndigheter samt som beslutsunderlag till regeringen.
- Det finns förmåga till ledning, samverkan och koordinering mellan det militära och civila försvaret.
- Det finns stärkt förmåga (personal, materiel och utbildning) till säker och robust kommunikation av säkerhetskyddsklassificerad information.
- Det finns alternativa och/eller skyddade ledningsplatser.

Processen för sambandsplanering som beskrivs i det här dokumentet riktar sig till alla aktörer som har ett ansvar inom civilt försvar och syftar till att vara ett stöd i arbetet med sambandsplaneringen såväl inom som mellan aktörerna.

I Samband - Handbok för civilt försvar (MCF0098 – mars 2026) kan du läsa mer om samband.

Not 1. Handingskraft, FM2021-I 7683:2, MSB2020-I6261-3, sid 22.

1.1 Vad är samband?

Det gemensamma begreppet samband

Samband är ett samlingsbegrepp för teknik, regler och metoder som möjliggör informationsöverföring. Begreppet samband används även för att beskriva en förbindelse mellan och inom aktörer.

Definitionen av samband är framtagen med utgångspunkt i Försvarmaktens definition² för att säkerställa samsyn inom totalförsvaret. Begreppet samband är teknikneutralt och ska ses som ett samlingsbegrepp för de förutsättningar som krävs för att säkerställa informationsöverföring inom och mellan aktörer i totalförsvaret.

Informationsförsörjning innebär att förse verksamheten med den information som behövs för att utföra sina uppgifter. Informationsförsörjning används även som ett samlingsbegrepp för rapportering och informationsdelning.³ Informationsöverföring är själva förflyttningen av information från en funktion eller aktör till en annan. För att möjliggöra informationsöverföring krävs en samsyn gällande samband, det vill säga teknik, regler och metoder.

1.2 Varför behöver vi sambandsplanera?

Sambandsplanering krävs för att säkerställa förmågan till informationsöverföring, oavsett beredskapsläge.

Sambandsplanering innebär att i förväg ta ställning till hur information ska delas för att uppgiften ska kunna lösas. Den ger ledningen ett underlag för beslut om sambandet och bör påbörjas snarast möjligt – så snart uppgiften blir känd. Detta innebär att aktören behöver ha tillgång till – och upprätthålla – både kapacitet och förmåga i relevanta sambandssystem.

Alla aktörer har ett eget ansvar för sin sambandsplanering. Den aktör som begär information eller som leder och driver samverkan ansvarar också för att besluta och anvisa på vilket sätt informationen ska delas, alltså att definiera och anvisa sambandsvägarna.

Sambandsplaneringen ska möjliggöra vår gemensamma förmåga till ledning och samverkan enligt definierade arbetssätt och principer. Det innebär att det behöver ske en aktiv sambandsplanering såväl inom som mellan aktörer för att säkerställa den samlade totalförsvarsförmågan.

Not 2. Försvarmakten, Handbok Samband grunder, H Sb G 2016, sid 7.

Not 3. M Vägledande principer för fortsatt utveckling av förmåga till ledning och samverkan inom civilt försvar, MSB 2025-07752.

Samband för samverkan

Aktörer med ett utpekat samordningsansvar som geografiskt områdesansvariga myndigheter och sektorsansvariga myndigheter har ett särskilt ansvar att upprätta sambandsplaner för samverkan inom sitt område eller sin sektor.

1.3 Vem behöver förstå och tillämpa processen för sambandsplanering?

Den här processen riktar sig till alla aktörer som behöver stöd i sin sambandsplanering för att säkerställa sin förmåga till ledning och samverkan. Utifrån det här arbetssättet och tillhörande mallar ansvarar respektive aktör för att göra sin sambandsplanering

Aktörer som använder samma process och tillhörande struktur säkerställer en effektiv, enhetlig och ändamålsenlig uppbyggnad av såväl det egna som det aktörsgemensamma sambandet.

2. Att sambandsplanera

2.1 Vad är en sambandsplan?

Definition

Sambandsplan är en beskrivning av metoder och system för överföring av information som utgår från definierade behov.

Syftet med sambandsplanen är att säkerställa förmågan till informationsförsörjning utifrån ett definierat behov genom att strukturera och styra sambandet för exempelvis en händelse, process eller aktör. Sambandsplanen skapas som en del i den förberedande planeringen såväl som vid responsplanering.

2.2 Process för sambandsplanering

Syftet med processen är att på ett enkelt och strukturerat sätt omhänderta en aktörs behov av informationsförsörjning för att kunna utöva ledning och samverkan. Processen kan användas för såväl förberedande planering och responsplanering respektive förmågeplanering och långsiktig förmågeutveckling.⁴

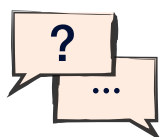
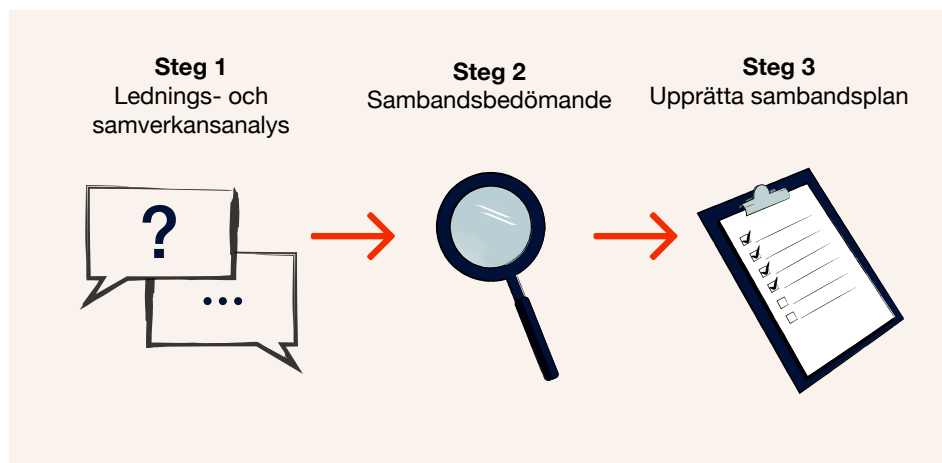
Figur 1. Beskrivning av olika typer av planering inom civil beredskapsplanering

Not 4. Planeringsformer inom det civila försvaret, MSB2594, 2025.

Sambandsplaneringsprocessen består av tre steg:

Figur 2. Processbeskrivning som visar processens tre steg

Steg 1 Lednings- och samverkansanalys

För att skapa en sambandsplan krävs förståelse för behoven av informationsförsörjning hos en aktör. Detta görs genom en lednings- och samverkansanalys.

Behovet av informationsförsörjning kan bland annat komma från perspektiven författningsstyrd rapportering, aktörsgemensam inriktning och samordning samt interna behov och egen ledningsförmåga. Även identifierade aktiviteter i kontinuitetshanteringen kan vara ingångsvärden till lednings- och samverkansanalysen.

Som stöd i analysen kan nedan frågeställningar användas:

- Vilka aktörer (interna som externa) ska dela information?
- Vilket syfte har informationsöverföringen?
- Är informationsöverföringen kritisk för aktörens uppdrag?
- Vilken sorts information ska överföras utifrån kategorierna Tal, Textmeddelande, Video, Filer, Data?
- Vilka tidskrav har informationen? Hur ofta? Hur bråttom?
- Är informationen skyddsvärd eller säkerhetsskyddsklassificerad?

Steg 2 Sambandsbedömning – val av sambandssystem

Utifrån lednings- och samverkansanalysen väljs de sambandssystem som bäst möter behoven. För- och nackdelar med olika sambandssystem bedöms utifrån olika aspekter.

Att beakta vid val av sambandssystem utifrån lednings- och samverkansanalysen:

- **Robusthet och resiliens** systemets förmåga att motstå störningar och återhämta sig efter avbrott.
- **Informationssäkerhet** systemets förmåga att upprätthålla informationens konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.
- **Tekniska och fysiska förutsättningar** geografisk och fysisk placering, tekniska systemegenskaper.
- **Administrativa förutsättningar** krav på till exempel förvaltning och organisation för att upprätthålla systemet, förvaring och fysiska krav för hantering av materiel och etableringsstider.
- Vilka sambandssystem har egen aktör tillgång till?
- Vilka sambandssystem har andra aktörer tillgång till?

En sambandsöversikt kan vara till stöd i sambandsplaneringen. En sambandsöversikt är en sammanställning av tillgänglig förmåga och innehåller uppgifter om vilka sambandssystem som finns tillgängliga och vilka andra aktörer som kan nå på respektive sambandssystem. Sambandsöversikten är inte kopplad till ett behov eller sammanhang utan beskriver endast övergripande förutsättningar.

Figur 3. Exempel på sambandsöversikt

System	E-post (Internet)	E-post (SGSI)	Telefoni (ATN)	WIS (Internet)	WIS (SGSI)	Rakel
Aktör A	X		X	X		
Aktör B	X	X	X	X	X	X
Aktör C	X	X	X	X	X	X
Aktör D	X		X	X		X
Aktör E	X	X	X	X	X	X
Aktör F	X	X	X	X	X	X
Aktör G	X		X	X		X
Aktör H	X		X	X		
Aktör I	X		X	X		X

Vid responsplanering måste planeringen utgå från de sambandssystem som är tillgängliga vid händelsen medan förmågeplaneringen kan identifiera behov av ny förmåga genom nya sambandssystem.

Införande av nya system kräver god planering både aktörsgemensamt och internt inom respektive aktör. Varje system behöver gå igenom aktörens godkännandeprocess för att säkerställa att det kan nyttjas inom ramen för infrastruktur, informationssäkerhet och (i förekommande fall) säkerhetsskydd.

Utöver en godkännandeprocess krävs också säkerställande att aktören har den organisation och de lokaler som krävs för att omhänderta den förvaltning, hantering och bemanning som krävs, vilket även inkluderar metoder och rutiner för användande samt utbildning och övning.

Vid sambandsplanering finns bland annat dessa styrdokument att ta hänsyn till:

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd (MSBFS 2025:4) om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap.
- Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel (MSB342, 2022).
- Nationella riktlinjer för samverkan och informationsdelning i WIS (MSB1146, 2017).
- Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 2021:1) om signalskyddstjänsten.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om civila myndigheters signalskyddsberedskap (MSBFS 2025:3).

Steg 3 Upprätta sambandsplan

I detta steg upprättas en sambandsplan. Sambandsplanen ska ge en tydlig struktur för hur information kan delas.

Sambandsplanen kan med fördel delas upp i internt samband (inom egen aktör) och det externa sambandet mellan olika aktörer. Sambandsplanen kan presenteras på olika sätt. Det viktiga är att sambandsplanen innehåller en beskrivning av

- den kontext som sambandet ska stödja
- vilka effekter som sambandet ska uppnå
- vilka sambandssystem och metoder som ska användas för att informationen ska kunna överföras
- hur sambandet leds och samordnas.

2.3 Modell för att prioritera och strukturera sambandssystem

PACE-modellen, som beskrivs nedan, används för att och strukturera sambandssystem i sambandsplanen. Syftet är att skapa redundans och förutsägbarhet redan i planeringen för att det ska vara tydligt hur aktörerna ska göra vid ett bortfall av ett eller flera sambandssystem.

Det bästa är att försöka använda olika bärare för informationsöverföringen då det oftast är bäraren som faller bort eller får begränsad kapacitet. En bärare är den teknik eller infrastruktur som används för informationsöverföringen, till exempel Rakelnätet, internet eller SGSI.

Figur 4. Visualisering av PACE-modellens fyra nivåer för att prioritera och strukturera sambandssystemen i planeringen

Att använda sig av sambandssystem som är C eller E enligt modellen kan betyda att informationen behöver förändras. Det kan till exempel innebära att en kartbild behöver skickas som i bildformat eller att ett dokument behöver skrivas ut och överföras som ett fysiskt dokument. Det kan även innebära att informationen behöver anpassas för kräva färre informationssäkerhetsåtgärder eller för att kunna skickas snabbare via tal.

Mallar som stödjer sambandsplaneringsprocessen finns i Checklistor och mallar: Sambandsplan

**Myndigheten
för civilt försvar**